

INTRODUCCIÓ

JOSÉ MONTILLA AGUILERA

President de la Fundació Rafael Campalans

Al llarg d'aquest 2020, i en el marc de la celebració del 25è aniversari de la **Declaració de Barcelona**, la Fundació Campalans, amb la col·laboració de la Friedrich-Ebert-Stiftung, ha realitzat un cicle de conferències sobre la situació de la política euromediterrània. Amb les limitacions que ens ha imposat la pandèmia de la Covid-19, hem celebrat dues sessions. La primera tingué lloc el 15 de juny, sota el títol *“El posicionament de Barcelona i Espanya a la Mediterrània”*. La segona, el 27 d'octubre, tractà sobre *“Una nova agenda econòmica i social per a la Mediterrània”*.

Aquesta publicació recull les intervencions dels diversos ponents que hi participaren, i vol ser una modesta contribució a un aniversari que mereix que se'n parli en termes de passat – per l'esforç col·lectiu que va significar – però també en termes de futur. Encara que pugui semblar un tòpic, la política euromediterrània és avui tan o més necessària que aleshores, i mantenir viu l'esperit de la Declaració de Barcelona és una obligació política i institucional (com ho és també l'existència i el treball de la Unió per la Mediterrània (UpM), institució hereva d'aquella Declaració). És important recordar que el Secretariat de la UpM té la seu a Barcelona gràcies al prestigi

que té Barcelona i Catalunya, però també per la col·laboració entre la Generalitat i el govern d'Espanya, que van defensar amb èxit la candidatura per hostatjar la seu al Palau de Pedralbes.

Destaco algunes idees dels ponents, que podreu llegir amb més profunditat a les planes d'aquesta publicació.

La **Cristina Gallach**, per la seva banda, es refereix a la crisi sistèmica sense precedents que travessa el Mediterrani, amb una crisi de governança agreujada pels efectes de la pandèmia. Considera que ara cal concentrar els esforços en tres direccions: en primer lloc una bona diagnosi, que implica entendre que els problemes són més abundants i complexos que en 1995, per la qual cosa els àmbits d'actuació han de ser: el canvi climàtic i la protecció de la biodiversitat; el desenvolupament sostenible; l'economia blava; l'agenda digital i la inclusió social. En segon lloc, aconseguir una implicació dels europeus no riberencs. I, en tercer lloc, impulsar la integració sud-sud.

L'**Eduard Soler** descriu les 10 principals tendències globals i el seu impacte per a les relacions euromediterrànies, tot afirmant que la pandèmia ha actuat com un potent accelerador d'aquestes. Connectivitat, digitalització, degradació mediambiental, descarbonització, desigualtat, urbanització, mobilitat internacional, fragmentació, multipolaritat i el pes d'Àfrica. Afirmar que els objectius de 1995 segueixen sent vàlids, però han de reflectir els desafiaments d'una nova realitat.

La **Laia Bonet** entén que cal aprofitar la commemoració per redefinir i reimpulsar l'àmbit euromediterrani com espai alhora de trobada i de solucions. No creu – diu – que calgui impulsar nous organismes regionals sinó donar un nou sentit als espais ja existents, com

ara la UpM. Explica, tanmateix, que hi ha dos elements nous que no existien 25 anys enrere: l'Agenda 2030, que ofereix un paraigües sota el qual impulsar iniciatives de codesenvolupament, transicions justes i drets, i un món local molt més connectat i proactiu. Recorda, en aquest sentit, que el paper de les ciutats és clau perquè probablement – diu – poden anar més enllà que els Estats en la implementació de solucions concretes.

Laura Ballarín posa de relleu que el Mediterrani està més fragmentat i que és igual o més violent que el 1995. S'ha convertit – explica – en un “anell de foc” per a Europa, ja que els conflictes latents són més vius que mai i estan apareixent nous espais de violència i tragèdies humanes, convertint el Mediterrani en un cementiri de persones migrades. Considera que la Unió Europea hauria d'aprofitar aquest aniversari per impulsar una “agenda progressista per a la Mediterrània” basada en els quatre pilars de l'agenda europea: desenvolupament econòmic just i sostenible; lluita contra el canvi climàtic i transició verda; migracions i governança política i igualtat de gènere.

En **Roger Albinyana** es pregunta si estem davant d'una oportunitat perduda, i esmenta estudis del Fons Monetari Internacional per a recordar que el creixement econòmic de la majoria dels països del Sud de la Mediterrània en les dues darreres dècades no ha estat inclusiu. Esmenta alguns dels factors que justifiquen aquesta afirmació: escassa creació d'ocupació sostenible i de qualitat; elevada taxa d'atur juvenil; elevada taxa d'economia informal; exclusió de la dona de la força laboral; un teixit econòmic basat en un 95% d'empreses micro, petites o mitjanes i amb grans dificultats per accedir al finançament.

Alejandra Ortega, en la seva intervenció que porta com a títol “*El Trabajo decente en la frontera sur de la Unión Europea*”, assenyala

que estem davant de la pitjor regió pel que fa al tracte que reben els treballadors i les treballadores, i recorda com l'OIT adverteix que l'escenari de conflictes i guerres de la darrera dècada en els Estats Àrabs coincideix amb un increment notable del treball forçós, i molt especialment del treball infantil. Conclou que són molts els actors de la societat civil i del moviment sindical a la regió que han denunciat en diverses ocasions que les polítiques de la UE i de la UpM no han aportat res de novetat a l'hora de crear un espai de prosperitat compartida, pau i estabilitat a la zona.

En **Marc Sánchez** recorda com la Declaració buscava crear un espai comú de pau, seguretat, prosperitat compartida i d'intercanvi social, cultural i humà. Apunta a un balanç amb ombres i llums, però assenyala l'existència d'un interès renovat en l'agenda mediterrània, com ho posa de manifest el relançament de la Política Europea de Veïnatge. Els reptes existents, diu, demostren que els objectius de 1995 mantenen la seva rellevància, però considera necessari centrar-se en una potent agenda de desenvolupament capaç de brindar retorns a curt i mig termini.

Aquest conjunt de reflexions constitueixen un balanç agredolç d'aquests 25 anys que no ens poden conduir a cap altra via que no sigui la de la perseverança i d'un major compromís. No ens podem permetre passos enrere, malgrat que la situació sigui complexa i difícil. I per avançar cal un major compromís polític i institucional dels europeus. De les institucions de la UE, per descomptat. I dels Estats que la conformen, és clar. Però també de les institucions subestamentals (ajuntaments i regions) que no han de negligir dels seus compromisos, fugint de la retòrica fàcil i de la política declarativa, i teixint aliances efectives que permetin avenços concrets en la cooperació bilateral. Això hauria d'impli-car un canvi en la posició de la Generalitat de Catalunya, que va

ser un actor rellevant en la política regional europea i en la definició de la Declaració de Barcelona i que avui, dissortadament, ha deixat de ser-ho.